

TOMISTES I LUL-LISTES AL SEGLE XVIII A SANTA MARIA DEL CAMÍ

Des de l'any 1750 fins al 9 de gener de 1779 regí la parròquia de Santa Maria del Camí Mn. Francesc Mora i Vicenç ⁽¹⁾ natural de Palma on nasqué el 24 de desembre de 1716 ⁽²⁾. Al "Llibre de la obra" de la parròquia de Santa Maria hi trobam edificats pel rector Mora els dos bells portals de Pedra-marbre, el campanar, el retaule major i altres obres insignes que demostren el seu bon gust o encert en els artistes que escullí per les obres del temple. En el "Llibre de Obits" ⁽³⁾ dels seus anys de rector hi veim la constancia ab que assistia als moribunds. Mn. Mora era fervent tomista i tengué al seu carrec la parròquia de Santa Maria precisament els anys de les bregues tomistes-lul-listes i els que governà la diocesi de Mallorca el bisbe Joan Diaz de la Guerra.

Vet ací unes mostres del seu tomisme, en uns paràgrafs dels seu testament que es troba al protocol del notari Jaume Simó, atorgat el 17 de maig de 1769:

"Item vull i man que per espai de 40 anys après la mia mort tengué obligació mon hereu abaix escrit... Mes així mateix donará sis sous de dita moneda (de Mallorca) a quiscun dels dits eclesiastics que assistira a primeres y segones vespres, Completes i Matines el dia y festa de mon mestre Sant Tomás de Aquino y vull que los de sola tonsura de dita vila de Santa Maria que haguin estudiat o estudiin la doctrina de dit mon mestre se les don la dita distribució assistint a dites funcions. Mes vull y man se donen dos sous de dita moneda per cada hora de oració que se farà en el triduo com se estila".

Com acabam de veure, el 1769, l'any del testament del rector Mora, a Santa Maria ja es celebrava en to solemne la festa de Sant Tomás d'Aquino. A l'inventari dels bens de Mn. Mora que segueix al seu testament hi trobam: "un cuadro o figura de Sant Tomás ab vora

¹ Llibres sacramentals de la parroquia. Arxiu diocesà 1-63-B-9.

² Llibre de batismes de Santa Creu. Arxiu diocesà 1-73-B-12.

³ Llibre d'obits dels seus anys de rector. Arxiu diocesà 1-63-D-8.

colradura il·luminat en vidre” i “cuatre toms molt usats de les obres de Sant Tomás”.

El 26 de febrer de 1775ª era solemnement beneït l'artistic retaule, presbiteri i altar major, que havia dirigit el llec dominic Albert Boruny. A dintre el baldaquí central hi veim la patrona Santa Maria del Camí que te a la seua dreta a Sant Francesc d'Assís (el sant del nom del rector) i a l'esquerra Sant Tomás d'Aquino, únic testimoni que ara només queda d'un encès i passat tomisme.

En el “*Llibre de determinacions del Rd. Comú de la parroquial Iglesia de Santa Maria*”^b que abarca de l'any 1698 fins a 1865 a partir del fol 31 el mateix Mn. Mora va enumerant una serie de fets que tots fan referencia al Beat Ramón Llull començant amb aquestes paraules: “Para que conste en lo venidero la verdad de los hechos que pasaron en el tiempo que fui rector”. Els quatre primers números es refereixen a prescipcions generals que es daren per tota Mallorca, el número 5 es ja exclusiu de Santa Maria.

En els números 1 y 2 parla de l'ofici que rebé de la Curia episcopal el 20 de setembre de 1761 “contra los autores de les coples fetes contra el B. Ramón Llull” i copia la carta que el vicari Mn. Miquel Far remeté a la Curia comunicant que “el 27 de setembre pròxim passat publiqui el monitori contra los autores de les cobles fetes contra el B. Ramon Llull, a la ora del ofertori de la misa maior haont assistí molt de poble”.

Al n. 3 hi figura la carta datada a Raixa als 4 d'octubre de 1761 pel bisbe de Mallorca D. Llorenç Despuig en que diu s'oblidin les passades diferencies relatives al B. Ramón i que no es negui la trona als Pares Dominics. El rector contesta que esta resolt a obeïr. Obeïria de gust ja que els domicis eren precisament els seus amics.

Al n. 4 hi copia el rector el comunicat del Marquès del Villar de 7 d'octubre de 1761 que mana als rectors li enviïn a ell (al Marquès) l'edikte de prohibició de les coples del Beat Ramón ja que li pertoca a ell i no a cap altre castigar els autors de l'escrit. El mateix rector anota que li envià els dos edictes, es a dir, el de Santa Maria i de la vicaria sufraganea de Santa Eugenia.

El n. 5 parla ja de fets succeïts al poble i es copia d'una carta que envià al bisbe o Vicari General, diu així: “Muy Il·tre Sr.: el día 9 mars de este any doní part a V.S. molt Il·tre de haver amenascut en esta villa embrutats en morcas alguns dels imatges del B. Ramón Llull, que alguns dies antes se havien ficsats en varies portes, y previngui no se tocasen les imatges embrutats esperant orde de V. Sria. molt Il·tre, y

a) Llibre de l'obra de la parroquia. Arxiu parroquial de Santa Maria del Camí.

b) Llibre de determinacions del Rd. Comú de la parroquial iglesia de Santa Maria. Arxiu parroquial de Santa Maria del Camí.

havent mediat molts de dies sens tenir resposta de V. Sria, doní a entendre a los dueños de les cases fesen lo que les aparegués en quant a mantenir o llevar los dits imatges”.

“La tarde dels 23 de juny vingueren a buscarme los Sres. Antoni Cañelles y Andreu son fill per noticiarme haver nat un fill y net respective; despres de un rato de conversació em digué el Sr. Antoni: Sr. Rector te V.M. inconvenient de posar per segon nom Ramón Llull a la criatura? A lo que respondí: Ramón tant com vulla ly posaré, Ramón Llull no Sr. porque este nom no está en el martirologi romà, y si Voste vol veure en lletres de estampa, que no se poren posar nom a les criatures sinó de algun St. del Martirologi Romà vinga a casa puis me havia enconrat en el portal de la iglesia y ly mostraré bulla que ho diu. Replicà dit Sr.: En Ciutat no tenen estas bullas? Yo se que en la Catedral se imposa este nom. A esto diguí: Yo no he de cuidar de Ciutat, a mi me toca cuidar de esta iglesia que me han encomenada. Despues de esto se despediren dient: Sr. Rector no vull are ni mai que en raho puga xarar de mi, si no ly vol posar per segon nom Ramón Llull no el bautizaré aquí. A que doní aquesta resposta: Vs.Ms. feran lo que les pareixerà. Lo bautizarem en la Catedral y corresponderem en la bona correspondencia que antes”.

“Als 29 Abril lo Rd. Bartomeu Matas, Pvre, beneficiat de la parroquia de Alaró y natural de esta vila me escrigue ly aseñala dia per fer una festa a la Purisima y el B. Ramón, insinuant me fos per Pentecostes o Trinidat. En 2 de maig torni la resposta de no poder fer per entonces dita festa, pui que dits dies estaven impeditos amb festa de St. Isidro y St. Sebastià, y dos de la Inmaculada Concepció que volien fer diferents persones, me instà de paraule altre vegada y responguí: Dex estar esto per are”.

“Als 25 y 26 corrents celebraren en el Convent de Nostra (Sra.) de la Soledad de esta vila dos festes al B. Ramón Llull, que costeiaren la primera lo dit Sr. Antoni Cañellas, y la altre lo dit Sr. Matas, en que los predicadors afirmaren ser locos, necios y fatuos los que se oposen al culto del B. Ramón Llull, que no podrà negar sinó un ignorant, fatuo desprevingut del do de la charitat el que se puga posar per nom Ramón Llull, y que per esto era vingut a predicar per desterrar la ignorancia de los del poble que estaven imbuits de este error, exagerant que de esta ignorancia per causa del sacerdot resultava estar el poble podrit, dividit en bandos”.

“El segon digué que ja que la parroquia no ha volgut donar lloch pera predicar les glories del B. Ramón es estada la onra de este Convent haverlo admés; que eyague hagut sacerdot en este poble, y confesor qui ha dit ser pecat viva Raimundo, y que se podria publicar que el B. Ramón era un eretja, y quizá lo heurà absolt sens ferli donar publica satisfacció, que se havia instruit en esta vila algun niño pregun-

tantli: El B. Ramón es eretja? Si. El B. Ramón es sant? No. Quiza faltà en instruirlo en la Doctrina Cristiana, que ey age sacerdot y confesor qui ha llevat la fama al Bisba, Capitol, y a la Ciutat, dient vils, infames, malditos, y entre un y altre denigrar en la fama alguns graves autors y persones constituïdes en alte dignitat”.

“De tot esto molt Iltre Sr. me ha aparegut ser la mia obligació dar compta a V.S. molt Iltre. per via solament de informe, y no de instancia, encare que de tot lo dit se infaresca haverse fet ab lo fi de persuadir al poble al despreci de los qui estan encarregats de la cura de ànima (pui no eyà altres confessors que yo y los dos vicaris) y haverse engañat al poble en instruirlo en errar, cuia nota necessàriament recau en mí, pui mai he confiada la doctrina a altri y en los 14 anys que a serveix a esta parroquia, ya nay he pensat haver faltat en materia de instrucció del poble, pui del favor que sempre he merescut de V.S. molt Iltre. no ducto me auria advertit y corregit de la falta comesa.

Totas las proposicions contra el B. Ramón que suposen haverse en este vila son per mi tant novas (esent axí que me he apartat tant poc de ella, que sols se verificarà haver faltat a la Iglesia quatre o cinc dies festius) que mai no he tingut rastro ni presenció alguna, y haventla tinguda luego la auria participat a V.S. molt Iltre”.

“Per lo que suplic a V.S. molt Iltre se digne instruirme en lo modo de enseñar, y portarme ab los feligresos per restituir la pau y unió que antes reinava y recomana Nostro Sr. aquí continuament prec para que guar la vida de V.S. molt Iltre. los molts anys que necesit V.S. Primer de octubre de 1763. Francesc Mora, pvre. y rector de Santa Maria.”

Els lul·listes de Santa Maria segons apareix de les paraules escrites pel rector, posaren les imatges del B. Ramon a les seues portes uns dies abans de la festa de Sant Tomàs d'Aquino i la nit següent a la seua festivitat, foren enbrutades algunes d'elles.

El rector de Santa Maria, Mn. Mora es negava ja a imposar el nom de Ramon Llull nou anys abans de que arribàs a Mallorca el bisbe Díaz de la Guerra i 15 abans que dit bisbe decretàs tal prohibició. Es veu que era ja una opinió antiga entre els tomistes. A l'arxiu parroquial es conserva encara el decret de la mencionada prohibició i porta la data del 24 d'agost de 1776. Existeix també còpia d'altre document que conté la protesta que l'Ajuntament de Palma degué enviar al bisbe per tal prohibició.

Du la data del 11 de setembre següent.

Els principals lul·listes es veu que eren els Canyelles de Ca's Sucre i els frares del convent, veïns i molt amics dels Canyelles qui tengueren, segons es veu als testaments de la família, fills i alguns d'ells amb el

càrrec de corrector al dit convent. A la Seu (Llibre de batismes de l'any 1763) al 24 de juny, per tant al dia següent que els Srs. Antoni i Andreu Canyelles havien tengut la conversa amb Mn. Mora hi rebia el batisme el seu fill i net *respective* (com deia el rector) amb el nom d'Antoni Josep Ramon Llull.

Passarien els anys i el descendents dels Canyelles, fills i filles (Llibres de Batismes de la parroquia de Santa Maria) rebrien el sobrenom de Ramon Llull. Ningú s'hi oposava i els bateigs, segons saben per tradició, es celebraven amb gran festa.

La segona part de la persecució sufrida per la causa lul·liana a Santa Maria del Camí, com anam a veure seguidament, tengué lloc en temps del bisbe Joan Díaz de la Guerra. Segons el Cronicon Mayoricence de Campaner, confirmat per altres histories de l'època, el prelat arribà a Palma el 5 de setembre de 1772, i feia l'entrada solemne el dia 25 del mes següent. Diu Campaner: "Dijose que desde su llegada hasta este día, había ido por las noches al convento de Santo Domingo, donde, con la concurrencia de otros tomistas, se proyectó y resolvió la persecución de los lulistas y de la doctrina y culto del B. Ramón Llull".

A Santa Maria del Camí, dalt el puig d'espaiosa i agradable mirada de la possessió de Son Seguí, hi ha l'ermita de la Mare de Déu de la Pau, edificada a finals del segle XVII per D. Jaume d'Oleza, el primer de dit llinatge, qui fou senyor de la possessió c. A la capella de l'ermita encara hi ha una ressenya històrica que comença ab aquestes paraules: "Sea a todos minifiesto que el año de gracia 1772 por orden del entonces obispo de Mallorca D. Juan Diaz de la Guerra fue obligado a salir y dexó desierta esta Hermita su Hermitaño Gabriel de S. Pablo, natural de la villa de Petra...". Les notícies que segueixen a la inscripció ja no es refereixen al nostre tema. Havem pogut llegir al Cronicon Mayoricence (1770-1777) de la biblioteca de La Real degut al P. Gaspar Munar, M.SS.CC., una relació detallada del motiu i la manera com fou expulsat l'ermità Gabriel de l'ermita, i a l'arxiu Oleza de Palma i al de la Seu de Mallorca, hem pogut coneixer quina fou després la seua sort. Abans però de transcriure els documents, vull fer avinent, per millor comprensió, que l'actual poble de Santa Eugènia dependí, per la part civil, de Santa Maria fins l'any 1842 i fou vicaria sufragànea de la parroquia també de Santa Maria fins l'any 1913.

Diu així el document del Cronicon Mayoricence: "Vivian en las Hermitas del predio Son Seguí, del término de Santa Maria que es de D. Salvador de Oleza dos hermitaños muy viejos y virtuosos y de muy buena, antigua y acentuada fama de virtud y perfección. El que en dicha ermita ejercia el empleo de superior era el Hermitaño Ga-

c) *Corpus de Toponomia de Mallorca*, de Mascaró Pasarius. Tom IV, Palma 1965-66. V. Son Seguí.

briel de San Pablo, muy bien recibido de toda la familia y casa de D. Salvador de Oleza y de toda la nobleza de este Reyno. El P. Cifre, religioso Carmelita, empenó a dicho D. Salvador para predicar la cuaresma de 1773 en la iglesia y lugar de Santa Eugenia del distrito de la parroquial iglesia de Santa Maria en cuyos territorios tiene dicho D. Salvador una Cavalleria con su jurisdicción baxa y en primeras instancias, junto con el directo y elodial dominio y diezmo. El dicho cavallero encomendó al Hermitaño Gabriel hablase al vicario y obremos de dicho lugar de Santa Eugenia para que le diesse la cuaresma del dicho año 1773 al dicho Padre Religioso Cifre, Carmelita, y todos le dieron palabra. Y habiendo poco después pasado a su predio Son Seguí vecino de dicho lugar de Santa Eugenia fue en compañía del Hermitaño a dar las gracias al vicario. Pero este que era el Rdo. D. Antonio Nadal que se tenia por tomista dijo: Alto D. Salvador, que yo no puedo dar palabra sin comunicarlo al Rector de Santa Maria y este la quiere para un padre dominico, pero quedando fuertes los obreros en su palabra mas que el vicario la predicó el P. Cifre. Citando algunas veces en el púlpito al Beato Raimundo Lulio de que enfadado el vicario por ser tomista frenético dixo al predicador: que ningún otro le había ensuciado el púlpito como él, pero que el hermitaño se la pagaria, lo que cierto daria por ver que los frenéticos de la sana (suma tomista) tenían tan propenso al obispo y ver ya declarada la guerra, contra dicho venerado Raimundo, y sus devotos que trataban de fanáticos y juntamente a todos los de su escuela”.

“Remitió el vicario al Sr. Obispo una carta ciega con mil maldades y imposturas que con el rector de Santa María y otros de sus secretarios y sectarios havian fraguado contra el Hermitaño Gabriel, la que sin embargo de ser ciega y anónima y como tan inutil para la menor prueba como queda prevenido. Con la real pragmática de nuestro soberano monarca se continuó por cabecera de una maliciosa sumaria que se pretendió formar contra el hermitaño Gabriel en que se intentó hacerle reo de una impudicicia acción que se le acriminó”.

“Embiose a Santa Maria el primer escribano del crimen que se ha conocido en la corte eclesiástica, Pro y otros ministros, llegaron al anochecer a Santa Maria pidieron auxilio al baile de la villa como si se hubiese de prender un famosísimo bandolero bien armado y con sus lugartenientes armados, a la media noche del día 8 de diciembre de dicho año (1772) no reparando con el día de la fiesta de la Purísima Concepción de Maria, día tan recomendado por nuestro soberano monarca, de ser de todas las fiestas festejado con la mayor solemnidad, se hallaron en la hermita al sacristán que era criado del rector, interin que los ministros tocavan a la puerta, asaltó la ermita entrando en ella por la pared, acababan los pobrecitos hermitaños de salir de su acostumbrada oración de Maytines, estavase ya recogedito en su seldita el Hermitaño Gabriel, le embistieron y hicieron aprensión de su per-

sona y por via de pillaje y a título de secuestro le cogieron cien libras que había recogido de limosnas para fabricar una lámpara para la capilla de San Ignacio de la cual cuidaba en dicho lugar que después no comparecieron, sin embargo de haverlo dicho y saberlo todo el lugar que traído preso a la Rectoria de Santa Maria y metido en un establo en lugar del corcel”.

“Al otro dia dentro de un carro por ser hombre mayor de 75 años fue traído y acompañado de ambas justicias con grande escándalo a la ciudad, como si fuese un grandísimo bandolero, que metido y apartado en la carcel del obispo, se le formó la Sumaria, en la cual viendo el obispo que no constava del modo que devia, estaba muy inquieto. Su provicario general D. Antonio Bisquerra le recibió por dos veces en declaración de reo, y ahora fuese el mismo, ahora el dicho escribano Ferrer, o el fiscal Bartolomé Campamar le pidieron que declarase, que era el gusto de Su Ilma. y que esto era el mejor medio para perdonarle, fuese así o sin declarar (como el despues dixo) pareció que en la sumaria habia declarado con lo que se quietó el obispo. No tenemos vista la Sumaria pero del contexto del prendimiento defensorio se ven los embustes y nulidades que se cometieron”.

La precedent relació pareix escrita per un lul·liste. Posa l'any que predicà la quaresma a Santa Eugènia, el P. Cifre el 1773, quan hauria d'ésser l'any abans. Tant l'inscripció històrica alludida de l'ermita de Son Seguí, com Mn. Bartomeu Guasp a “*Vida ermitana a Mallorca*”^d i “*Mallorca eremítica por un ermitaño*”^e estan d'acord en posar la clausura de l'ermita l'any 1772, amb que també convé dita relació.

Al llibre de bateigs de la vicaria de Santa Eugènia hi trobam el primer bateig efectuat per Mn. Antoni Nadal el 30 de maig de 1769, i el darrer el 29 de març de 1774. Al 5 de maig següent ja hi havia el nou vicari.⁴ El rector de Santa Maria era Mn. Francesc Mora a qui ja coneixem. Però el que a la relació l'espai corresponent al seu nom es deixi en blanc, (hauria estat ben assequible el coneixer-lo, com es sap el nom de tots el demés destacats), fa pensar si en aquest cas Mn. Mora no hi tendria cap intervenció important; al cap i a la fi, segons l'esmanxada relació el qui va enviar la carta al bisbe era el vicari de Santa Eugènia. L'escolà major de Santa Maria aquells anys —segons veim als llibres de comptes parroquials— era Nadal Batle, el notable escultor de qui parla Furió en el seu “*Diccionario histórico de los Ilustres profesores de Bellas Artes de Mallorca*”. Crec que més que un criat personal del rector, era que feia feina per ell, ja que aquells temps

d) *Vida ermitana a Mallorca*, Palma, 1946.

e) *Mallorca eremítica por un ermitaño*, Palma, 1965.

⁴ Arxiu diocesà 1-38-B-7.

precisament es construïa el presbiteri i altar major en els que també hi llavorà la pedra viva Nadal Batle. Pot ésser fos ell l'únic conegut de l'ermità Gabriel, y segurament era el qui ho era més dels que pujaren a cercar-lo. Res té d'estrany i és ben probable que el pobre ermità es resistís a obrir la porta de l'ermita a mitja nit a veus desconegudes. Per tant es pot pensar que l'escolà saltà la paret del quadrat de l'ermita inclús per donar certes seguretats al vell ermità.

La vella rectoria de Santa Maria on es tengué pres unes hores dins l'estable l'ermità Gabriel, és en l'actualitat el convent de Germanes de la Caritat. L'actual fou construïda pel Rector Rafel Caldentey i beneïda i inaugurada l'any 1862.

Les visites pastorals del segle XVIII⁵ parlen d'una capella a Sant Ignaci tant a l'església de Santa Maria com a la de Santa Eugènia. Les 100 lliures captades per l'ermità Gabriel⁶ serien segurament per la capella de Santa Eugènia, ja que baix la seua volta la família Oleza havia construït una sepultura pels ermitans (Mn. Bmé. Guasp, B.S.A.L. Tomo XVIII, pág. 236).

Als llibres sacramentals de la parròquia de Petra he pogut identificar el naixement de l'ermità Gabriel. Llegim al *Llibre de bateigs*⁷: "A 28 de gener de 1700 baptizí jo Gabriel Pons, cum licentia parrochi, a Gabriel Joseph Maimó Fill de Melchión y Antonina Ferrer". Confirma que es tractava d'ell mateix la següent nota de defunció: "A 30 hu de maig (1750) fonec enterrada Joana Maymo, filla de Melchion y Antonina Ferrer. Elegeig mermerors ...al hermità Gabriel son germá"⁸. Per tant quan fou detengut pels ministres de la justícia tenia 72 anys, i estava a punt de complir els 73.

El bisbe de Mallorca D. Joan Díaz de la Guerra el 19 de febrer de 1775, envià al rei d'Espanya Carles III una llarga referència de l'estat de coses de la Diòcesi, que més que res, era una auto-defensa que es troba copiada al lligall 314 n. 44 de l'arxiu capitular de Mallorca. En aquesta defensa també hi ha una referència el cas del nostre ermità en la que el bisbe no és gens imparcial, com pot comprovar el lector. Diu així: "Descubriose la alianza en la primera ocasión que quise corregir un hermitaño que con barba y hábito vivia en una soledad inmediata a una corta población, acusado convicto y confeso de las mayores torpezas y brutalidades publicas en lugares vecinos y de que procuré llegue noticia a V.M. con justificación previniendo las consecuencias pero toleradas con la amistad con algunos de la nobleza de Palma a titulo de devoto de Lulio y apasionado de los extinguidos y

⁵ "Les Visites Pastorals". Arxiu diocesà, Estant 24.

⁶ Llibre de bateigs de Petra. Arxiu diocesà 1-87-B-8.

⁷ Arxiu diocesà 1-87-D-9.

⁸ Arxiu diocesà 1-38-B-8.

parentesco que tenia con algunos religiosos de cierto orden, que no supe hasta el tiempo de ejecutarse la sentencia”.

“Con motivo del arresto de este Hermitaño, lulistas y Suaristas auxiliados por algunos nobles poderosos, de individuos del cabildo eclesiástico y de la Ciudad, levantaron el grito publicamente de intruso y detractor de la buena fama de un Santo Hermitaño (asi lo llamaban a voca llena) siendo la mas singular que ofreciendo yo repetidamente que solo queria salvarle el alma y no castigarle, poniendole a reclusión en alguna casa de Religión, para que lo instruyesen, se confesase y enmendase, entregando en confianza los autos en Sumaria, y després la confesión segunda de sus excesos, rogando sin ser rogado, no quisieron sino seguir la causa con tanto extrépito y ruido, como si se tratase de un santo, pero tan infructuosamente que perdido en Valencia y condenado a costas por la Audiencia consintieron la sentencia de ocho años de Arsenal en Cartagena y destierro perpetuo del Reino. Y sin embargo de que se publicaron los motivos de la prisión y se desengañaron no pocos con la providencia del Metropolitano y despues de los recursos que hizo la Real Audiencia prendida entonces de otro regente procuraron los demás radicar el concepto de que el obispo era contrario declarado al culto de Lulio al paso que ninguna señal havia dado en este asunto.”

L'ermità Gabriel, per la seua part, també acudí al rei. A l'arxiu de la casa Oleza degut a l'amabilitat del seu propietari D. Josep d'Oleza he pogut llegir altres dos documents que contenen quina fou la sort —la trista sort— del pobre vellet, després del seu judici a Mallorca i l'apel·lació— que, com hem vist, no seví de res a València. Al llibre 31 de de dit arxiu, fol 349 hi ha una súplica del mateix ermità al rei. Després de dir que als 20 anys s'havia retirat a la vida ermitana i contar la seua calúnnia i detenció, que no repetirem, vegem que diu: “Propusieron al Rdo. Obispo de aquella diócesis, llamando su particular atención y celo: Precisamente a indagar la verdad de los hechos que se supusieron: Que procuraron fundar con testigos buscandolos a propósito y producidos por los mismos émulos que pusieron la acusaciór. criminal; de la qual despues de muchos meses de rigurosa prisión en la carcel episcopal, tuvo que suplir la pena afflictiva temporal de residir por ocho años, en el servicio de la Pontona del muelle de Mallorca en calidad de desterrado y concluidos aquellos a reclusión perpetua; sentencia que se extrañó aún por los más additos al Prelado, como impropios del tribunal eclesiástico, que sin faltar a la justicia usa de clemencia.

Y si a la verdad, el Intendente Interino, que entonces servia, por ausencia del principal se escusó en admitirle en el Real servicio de la Pontona, por dos motivos; el primero dificultando si el Diocesano podría imponer pena, que no fuese a modo de penitencia, y cuando se extendiese a los de otra naturaleza y de mayor rigor si podría o no

executarla por si, y sin auxilio del brazo ceglar que no imploró; Y el segundo y mas atendible, porque S.M. no devia expender los caudales que tiene destinados para Prest de los Presidarios en los que conovidamente eran inútiles aun para el menor trabajo, como sucedia con el que expone, por su edad septuagenaria, y los accidentes que padecía”.

“Esto no obstante para hacer efectiva la determinación le transfirieron a este Rl. Arsenal de Cartagena donde se halla hace cerca de tres años, padeciendo indecibles achaques propios de su avanzada edad y que continuamente le precisan a ocupar una de las camas del Ospital. Por tanto y alentado con la confianza de la Rl. bondad de V.M.”

“Suplica rendidamente se digne indultarle, y concederle su real permiso, para restituirse a la Isla a acabar su vida en aquella amable soledad, y en su duración ofrecerá al Altísimo sus votos por la completa felicidad de vuestra Mag. y su amada Rl. prole. Vtra. en gc. recibirá merced. ds.”

“Cartagena y sepbre de 1776.”

“Gabriel Maimó de San Pablo”

Al mateix arxiu Oleza Llibre 8, fol 242, en data de 8 de gener 1774, per tant més de dos anys abans de la súplica de l'ermità al rei, hi ha una carta dirigida a D. Miquel Ximénez de Mallorca de part de D. Joaquín Gutiérrez, intendent de l'Arsenal Cartagena, dient que tendran l'ermità Gabriel “fuera de cadena, cuartel e ingrata compañía de los malechores que sin tal auxilio (la recomanació del Sr. Ximénez) hubiera sufrido”.

Després de la súplica de l'ermità Gabriel al rei, ja mencionada, res més no he pogut aclarir sobre el seu fi, apesar d'haver consultat altres arxius de Mallorca i de fora de l'illa.

L'ermità Gabriel de Sant Pau fou tremendament dissortat. Per ventura els qui li tiraren la primera pedra no intentaven fer-li tant de mal. Havem vist al document del Cronicon Mayoricense de la Real, que els oficials de la Curia diocesana li aconsellaven que es confesàs culpable de les acusacions que se li feien, per sortir-ne més facilment absolt i així ho consignaren a la declaració, a pesar que l'ermità manifestava després que ell no ho havia confessat. Això degué esser jurídicament la seua perdició. La seua avançada edat —si fulletjam el llibre d'obits de la Diòcesi, veurem que eren pocs el segle XVIII els qui arribaven a 73 anys—, l'ésser superior d'una ermita i endemés un del consellers del superior general dels ermitans elegit pel bisbe Pannellas en 1741 (Mallorca eremítica) ens menen a no creure el delictes de que l'acusaven; més tenguent en compte que el bisbe Díaz de la Guerra, en la pròpia defensa que fa el rei, diu —com hem vist— que lul·listes, suaristes, nobles poderosos, canonges i Regidors de la Ciutat estaven a favor de l'ermità i l'anomenaven sant a “voca llena” i en

canvi al bisbe (a qui tal volta qualcú dels seus duia enganat) li deien “detractor de la fama de un santo hermitaño”.

En el mateix document el bisbe anomena a l'ermità Gabriel “apasionado por los extinguidos; i es deu referir als Jesuïtes. Recordem que Carles III havia disolt la Companyia de Jesús. També diu que no el volia castigar i per altre part coneixem la greu i considerable pena suportada per l'ermità. El bisbe acaba dient “procuraron los demás radicar el concepto de que el obispo era contrario al culto y devoción a Lulio al paso que ninguna señal havia dado en este asunto”. Tots sabem de quina manera aquest paràgraf es decanta de la veritat.

Gabriel de Sant Pau, l'ermità de Son Seguí, natural de la vila de Fra Juniper Serra pareix la víctima major entre les persecucions suportades pels lul·listes a Mallorca i que haurà sentit com ningú el seu pes dins les propies carns.

L'amic investigador Andreu Bestard Mas me facilita la nota següent del “*Llibre e acords del Honorables Jurats de Santa Maria del Camí*” essent batle D. Jaume Jaume: “Día 2 de marzo de 1777. El personero Antonio Vicens dice que en Sta. Eugenia en la capilla de los Santos Médicos había desde tiempo inmemorial una pintura del Beato Ramón Llull, y que en el mes de septiembre próximo pasado amaneció mudada en San Magín, y como hay órdenes del rey (que Dios guarde) de 14 de diciembre último, que todas las efigies de dicho Beato que se hayan quitado y todo lo que altere su culto deve reponerse al estado que estava antes... se acuerda ponerlo en conocimiento de la Real Audiencia”.

Era aquest any vicari de Santa Eugènia Mn. Joan García⁹, y el rector de Santa Maria continuava essent Mn. Francesc Mora.

Deixam per altre ocasió parlar m. D. de la devoció i iconografia del Beat Ramon Llull a Santa Maria del Camí.

JOSEP CAPO JUAN, C. O.

f) Arxiu Municipal de Santa Maria del Camí.